

1. a) Med kort med egenskapen kontaktlös betalning kan man betala under 25 euros inköp genom att föra kortet intill betalterminalen. Kortet sätts inte in i terminalen och man behöver inte slå in PIN-koden. 1 p.
- b) Chipet är en säkerhetsfaktor. Det är svårare att kopiera ett chip än ett magnetband. Kortet blir spärrat om fel kod slås in flera gånger. PIN-koden får endast vara tillgänglig för användaren. 1 p.
- c) då man använder debit – funktionen debiteras kontot genast, köp på credit sker på skuld. 2 p.
- d) 2 p.
<i>goda sidor med kortbetalning:</i>	<i>dåliga sidor med kortbetalning:</i>
+ Vid tillfälliga betalningssvårigheter kan credit-funktionen ge flexibilitet	- korten duger inte på alla ställen
+ relativt säker (jämfört med kontanter)	- det kan vara svårare att behärska penningssituationen när man inte ser att pengarna i plånboken eller på kontot minskar
	- man använder för mycket pengar till konsumtion
2. De ord som fattas i texten är: 4 p.
- arbetsansökan
 - arbetsavtal
 - prövotid
 - samarbetsförhandlingar
 - permitteras
 - inkomstrelaterad dagpenning
 - TE-centralen
 - Uppsägning/säger upp sig
- För varje rätt ord ges en halv poäng. För varje felaktigt ord dras en halv poäng bort. Poängen kan inte bli negativa.
- 3.
- a) Levnadsstandarden har stigit. Av den totala konsumtionen är utgifterna för livsmedel och beklädnad relativt mindre än tidigare. Alla andra undersökta områdens relativa andel har klart vuxit. Kommunikations och datakommunikationens samt andra utgifters andel av konsumtionen har vuxit. 2 p.
- b) Förändringarna beror bl.a. på: 3 p.
- utbildningsnivån har höjts
 - ökad fritid
 - urbaniseringen
 - ökad bilism
 - nya konsumtionsvanor
 - höjd boendestandard
 - kommunikationsteknologin har ökat

4. Lopptorg

4 p.

- + kläderna är billigare än i klädbutikerna
- + avfallsmängderna minskar när man köper begagnat
- + återvinning, man blir av med sådant som man inte behöver

- ingen bytes- eller returrätt på varorna
- staten får inga moms-intäkter
- lopptorgens öppethållningstider är oregelbundna
- oftast endast kontant betalning

5. Kombinationsuppgift

5 p.

inkomstavdrag	Ab Takpojarna gjorde ett nytt tegeltak på egnahemshuset
Yle-skatten	Skötande av arbetet har förutsatt anskaffning av verktyg och facklitteratur
förmögenhetsskatt	0 – 143 euro beroende på inkomst
hushållsavdrag	Förskottsinnehållningen har varit för hög
skatteåterbäring	Du har fått ränta på din bankdeposition

För varje rätt kombination får man en poäng.

6. Råolja pris

a) Oljepriset har sjunkit med ca 60 %

1 p.

b) Oljepriset påverkas mest av balansen mellan efterfrågan och utbud på olja.

3 p.

Faktorer som påverkar utbudet:

- överraskande störningar i produktionsområdena, konflikter och naturkatastrofer
- oljeproducentorganisationens (OPEC) beslut om produktionsmängderna
- tillbudstående teknologiska möjligheterna att producera råolja (t.ex. USA:s skifferolja)

Faktorer som påverkar efterfrågan:

- konjunkturväxlingar i världsekonomin
- prognoser gällande världsekonomin läge
- årstidsväxlingar och vädret (på vintern uppvärmningskostnaderna på norra halvklotet och bilismen på sommaren)

7. Uppgiften har inget egentligt rätt svar. Det viktigaste är, att eleven ger goda motiveringar till sina val. Motiveringarna ska innehålla element av minst tre av följande faktorer.

6 p.

- kundkretsen
- logistiken (transport av produkterna och personalens arbetsresor)
- kommunaltekniken (el, vatten och avlopp, belysning)
- affärsutrymmen (tillgång, pris)
- konkurrensen inom den egna branschen
- produktåtgången under olika årstider och veckodagar

Deflation betyder att den allmänna prisnivån sjunker. Priserna måste sjunka under en ganska lång tid och ganska allmänt för att man ska kunna tala om deflation. Deflation ger upphov till en cirkel, om kunderna och företagen börjar förvänta sig fortsatta prissänkningar och därför skjuter upp anskaffningar och investeringar.

Vad förorsakar deflation?

- Deflation förorsakas av mycket låg ekonomisk aktivitet eller låg ekonomisk tillväxt
- Låg ekonomisk tillväxt kan bero på t.ex.:
 - alltför skärpt finanspolitik
 - problem till följd av befolkningsstrukturen, t.ex. stor andel åldringar

Deflationens effekter på hushållen

- realräntorna kan stiga
- skuldernas realvärde stiger
- det blir svårare att sköta lån och därmed försvagas möjligheterna till konsumtion
- sysselsättningsmöjligheterna blir sämre
- lönerna kan sjunka (åtminstone görs nya avtal med lägre löner)
- de allra viktigaste anskaffningarna av konsumtionsvaror skjuts ändå inte upp. Deflationen kan tom. Uppmuntra konsumenterna att skaffa vissa varor

Deflationens effekter på företagen

- efterfrågan försämras
- företagets inkomster sjunker
- realräntornas stigning förminskar viljan att investera
- företagets lager fylls
- företagen säger upp sin personal och anställer inga nya arbetstagare
- bankernas kreditförluster
- effekterna på fastighetsmarknaden, om bostadsmarknaden avmattas och investeringarna i nya verksamhetsutrymmen avstannar

Hur kan deflationen förebyggas?

- Europeiska centralbanken kan sänka räntorna genom penningpolitisk stimulans och erbjuda bankerna billiga lån med vilka bankerna lättare kan ge lån åt företagen
- staten kan med finanspolitiska medel sänka beskattningen eller ta lån med vilka man kan stimulera konsumtionen och investeringar